

LIITE 1

Hallitusneuvos
Vilppu Talvitie

**MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS ERÄIDEN METSÄHALLITUKSEN
JULKISTEN HALLINTOTEHTÄVIEN SUORITTEIDEN MAKSUISTA****Asetusehdotuksen taustaa ja valtuutus asetuksen antamiseen**

Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) 24 §:n 1 momentin mukaan Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien suoritteiden maksujen määräämisestä, viivästyskorosta, maksujen perinnästä ja toimivallasta maksuista päätettäessä säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Valtion maksuperustelain 8 §:n 2 momentin mukaan asianomainen ministeriö päättää, mitkä ministeriön ja hallinnonalan muiden viranomaisten suoritteet tai suoriteryhvät ovat maksullisia ja mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella sekä mitkä suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein. Lisäksi metsästystä ja kalastusta koskevassa lainsäädännössä on valtionmaalla tapahtuvan metsästyksen ja kalastuksen maksullisuutta ja maksuja koskevia erityissäännöksiä.

Voimassa oleva asetus eräiden Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista (1140/2021) on voimassa vuoden 2023 loppuun saakka.

Asetuksen soveltamisala

Metsähallituksesta annetun lain 1 ja 9 §:n mukaan Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa ja sen hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Ympäristöministeriö tulosohjaa Metsähallitusta julkisten hallintotehtävien osalta toimialallaan. Lain 19 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaavat ja valvovat toimialojensa osalta Metsähallitukselle kuuluvien julkisten hallintotehtävien hoitoa siten kuin virastojen ja laitosten toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta erikseen säädetään. Maa- ja metsätalousministeriön tehtäviin kuuluu siten valtion maksuperustelain 8 §:n 2 momentin nojalla antaa asetus sellaisten Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikön suoritteiden maksuista, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan tai toimialaan. Tällaisia ovat muun muassa suoritteet, jotka liittyvät tai joiden on katsottava liittyvän kalastukseen, metsästyksen, poronhoitoon ja luontaiselinkeinojen harjoittamiseen. Ulkoilulain (606/1973) nojalla perustettuihin valtion retkeilyalueisiin liittyvät kysymykset kuuluvat myös pääosin maa- ja metsätalousministeriön toimialaan, koska valtion retkeilyalueen pääasiallinen käyttötarkoitus on metsätalouden harjoittaminen. Ulkoilulain 16 §:n mukaan valtion retkeilyalueella on metsätalouden harjoittaminen, metsästys ja kalastus samoin kuin maa- ja vesialueen muukin käyttö järjestettävä niin, että ulkoilutoiminnan tarpeet tulevat riittävästi otetuiksi huomioon.

Omakustannusarvon mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet

Omakustannushinta muodostuu pääosin eräasioiden vakituisen ja osa-aikaisen henkilöstön palkka-, hallinto- ja yleiskuluista, aktiivisesta riistan- ja kalavedenhoidon toteuttamisesta (kalaistutukset ja elinympäristöjen kunnostukset) sekä asiakkuushallinnan hoidosta (asiakastutkimukset, asiakastytyväisyysmittaukset, tuotekehitys, lupajakelukanavien ylläpito sekä markkinointi, myynti ja viestintä). Metsästyslain (615/1993) 47 §:n mukaan valtion alueita koskeva metsästyslupa 2

myönnetään maksua vastaan. Metsästysvuokria ja lupamaksuja määrättäessä on pyrittävä siihen, että maksutulot riittävät valtion suorittamista riistanhoitotoimenpiteistä aiheutuviin menoihin.

Metsästyslain 8 §:n mukaan henkilöllä, jonka kotikuntalain (201/1994) 2 §:ssä tarkoitettu kotikunta on Lapin tai Kainuun maakuntaan kuuluvassa kunnassa tai Kuusamon, Pudasjärven tai Taivalkosken kunnassa, sellaisina kuin ne olivat 31 päivänä joulukuuta 2014, on oikeus metsästää kotikunnassaan valtion omistamilla alueilla. Tällaiset niin sanotun vapaan metsästysoikeuden nojalla metsästävät henkilöt ovat Metsähallituksen suurin yksittäinen asiakasryhmä. Metsästyslain 8 §:ssä tarkoitettulla alueella asuvia riistanhoitomaksun maksaneita henkilöitä oli vuonna 2021 noin 57 000, joista valtionmaata koskevaa oikeutta käyttää arviolta noin kaksi kolmasosaa. Metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetuille henkilöille ei myönnetä erillistä lupaa eikä kyseessä siten ole valtion maksuperustelaisissa tarkoitettu suorite, vaan laissa säädetyn oikeuden maksuton käyttäminen. Metsästyslain 47 §:n mukaan metsästysvuokria ja lupamaksuja valtion maalle määrättäessä on pyrittävä siihen, että maksutulot riittävät valtion suorittamista riistanhoitotoimenpiteistä aiheutuviin menoihin. Tämä merkitsee sitä, että metsästyslain 8 §:ssä tarkoitettu vapaa metsästysoikeus tosiasiallisesti nostaa vähäisessä määrin Metsähallituksen perimiä metsästyslupamaksuja. Toisaalta on todettava, että vapaan metsästysoikeuden nojalla metsästävät osallistuvat myös riistakolmiolaskentojen suorittamiseen sekä muun tyyppisiin riistanhoitotöihin samalla tavalla kuin metsästäjät muuallakin maassa.

Omakustannushintaisissa luvissa on säilytetty lupalajien monipuolisuus aiempia vuosia vastaavasti, koska suoritteet perustuvat asiakastutkimuksiin ja asiakkaiden toiveisiin. Tämä on perusteltua, koska Metsähallituksen hallinnassa on kolmasosa valtakunnan pinta-alasta ja sitä hyödyntää sekä lakisääteisillä oikeuksilla että Metsähallituksen myöntämällä luvilla määrällisesti merkittävä asiakaskunta. Metsähallitus on mitannut vuosittain asiakkaitensa tyytyväisyyttä tuotteisiin asiakastytyväisyyskyselyillä ja kansalaiset ovat suoritevalikoimaan tyytyväisiä.

Metsähallituksen pienriestalupien hintataso vuonna 2023 on edelleen alhaisempi kuin Pohjois-Suomen suurien yhteismetsien lupien hintataso. Yhteismetsille metsästyslupien myynti on voitollista liiketoimintaa. Yksityismailla lupahinnoittelu ja metsästysoikeuden käyttö on yleensä järjestetty siten, että maanomistajat keskittävät metsästysoikeuden käypää hintaa alemmalla vastikkeella tai vastikkeettomasti erilliselle yhteisölle, jonka puitteissa he itse osallistuvat metsästyksen.

Ehdotetun 2 §:n 1-8 kohdassa tarkoitettujen metsästyslupien maksuja ehdotetaan korotettavaksi 13-33 %. Metsähallituksen metsästyslupien maksuja ei ole korotettu vuoden 2015 jälkeen lukuun ottamatta kanalintuluvan vuorokausiluvan maksun korotusta kahdella eurolla vuonna 2018 ja hirvenmetsästyksen henkilökohtaisen kausiluvan maksun korotusta kolmella eurolla vuonna 2020. Maksujen korotukset metsästyslupiin ovat tarpeellisia, jotta yleisen kustannustason nousun vuoksi kohonneita kustannuksia pystytään kattamaan lupatuloilla. Lisäksi lupatuloilla tulee kattaa vuosina 2024-2025 käyttöön otettava uusi lupamyyntijärjestelmä. Lupamyyntijärjestelmän uudistus on ollut välttämätön investointi, jolla paitsi korvataan vanhentuneeseen teknologiaan perustunut myyntijärjestelmä, myös parannetaan lupa-asiakkaiden asiakaskokemusta ja lupien ostoprosessia. Ehdotetun 2 §:n 9 kohdassa tarkoitettua hylkeenpyyntiluvasta perittävää maksu korotettaisiin 15 eurosta 35 euroon. Hylkeen pyyntiin ulkomaalaisille yleiselle vesialueelle meressä myönnetään vuosittain vain muutamia lupia, ja lupia hylkeen pyyntiin valtion yksityisluonteisilla vesialueilla meressä ei ole viime vuosina haettu lainkaan. Kyseisten lupatuotteiden tarjonnan ja ylläpidon kustannusvastaavuuden perusteella on perusteltua korottaa nykyistä lupahintaa. Lupa

myönnetään viikkolupana, ja sen hinta hylkeen saalisarvo huomioiden on korotuksenkin jälkeenkin varsin maltillinen.

Ehdotetun 2 §:n 2 ja 7 kohdan mukainen Kemin ja Tornion kaupunkien asukkaita koskeva alempi lupahinta perustuu Metsähallituksesta annetun lain 24 §:n 2 momenttiin. Omakustannushinta on muita lupia alempi, koska suoritteen tuottamisesta aiheutuvat kustannukset ovat muita metsästyslupia alemmat. Mainittu Metsähallituksesta annetun lain 24 §:n 2 momentin säännös on yhteydessä metsästyslain 8 §:än, jonka mukaan Lapin tai Kainuun maakuntaan kuuluvien kuntien ja Kuusamon, Pudasjärven tai Taivalkosken kuntien asukkailla on oikeus metsästää kotikunnassaan valtion mailla. Kemin ja Tornion kaupunkeihin ei kuitenkaan kuulu mainittavassa määrin valtion alueita, joten näiden kaupunkien asukkaiden metsästysmahdollisuudet on turvattu erityissäännöksellä.

Ehdotetun 2 §:n 10 kohdassa säädetään kalastuslain 10 §:n 2 momentissa tarkoitetusta Enontekiön, Inarin tai Utsjoen kuntalaisen kausiluvasta viehekalastukseen henkilön kotikunnassa sijaitsevilla valtiolle kuuluvilla lohen sekä taimenen nousualueilla. Täysi-ikäisten kausiluvan osalta kalastuslain 10 §:n 2 momentissa säädetään, että luvasta peritään maksu, jonka suuruudesta säädetään valtion maksuperustelaisissa ja sen nojalla. Täysi-ikäisten osalta kausiluvasta perittäväksi maksuksi esitetään 40 euroa. Vuonna 2022 kausilupia myönnettiin täysi-ikäisille 546 kappaletta.

Ehdotetun 2 §:n 11 kohdassa säädetään pyydyskalastuksesta. Pyydyslupien hinnoittelu noudattaisi jatkossa yhtä hinnoittelutyyppiä aiemman kahden tyypin sijaan. Kahta hinnoittelutyyppiä ei käytännössä ole käytetty ja yhteen hinnoittelutyyppiin siirtyminen selkeyttäisi pyydyslupahinnoittelua. Lupa-alueiden rajaukset tehdään erikseen Metsähallituksesta annetun lain 18 §:n 2 momentissa tarkoitetussa kalastusta koskevassa kiintiöpäätöksessä.

Ehdotetun 2 §:n 13 kohdassa säädetään kaupalliseen kalastukseen tarkoitetusta pyydysluvasta, joka voidaan ilman erityisiä perusteita myöntää vain kalastuslain (379/2015) 88 §:ssä tarkoitetuille kaupallisille kalastajille. Rysäkalastuksen osalta hinnoittelu noudattaisi edelleen kolmea eri luokkaa rysien korkeuden mukaisesti: enintään 1,5 metriä korkeat, 1,5–5 metriä korkeat ja yli 5 metriä korkeat. Pienimpien rysien hinnoittelu vastaa vapaa-ajankalastajien rysäkalastuksen hinnoittelua. Kahden suuremman rysäluokan hinnoittelu vastaa pyydysten pyyntitehoa kaupallisessa kalastuksessa. Troolikalastuksen hinnoittelu noudattaisi edelleen kahta luokkaa troolin koon perusteella: troolin yläpaulan pituus enintään 300 metriä ja yläpaulan pituus yli 300 metriä. Pyydysten jakaminen kahteen eri luokkaan perustuu troolin koon mukaiseen troolin pyyntitehoon siten, että sisävesien muikkutroolit sekä muut pienet troolit hinnoitellaan pienemmällä hinnalla ja suuret, lähinnä merellä käytettävät troolit hinnoitellaan suuremmalla hinnalla. Kaupallisen kalastuksen pyydyshintoihin ei esitetä korotuksia. Tällä pyritään edistämään kaupallista kalastusta ja siten lisäämään kotimaisen kalan kulutusta.

Ehdotetun 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetaan poronhoitoalueelle myönnettävällä henkilökohtaisella karhun metsästysluvalla lupaa, jolla harjoitetaan metsästyslain 41 a §:n 3 momentin nojalla tapahtuvaa niin sanottua karhun kiintiömetsästystä poronhoitoalueella, josta säädetään tarkemmin metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (452/2013) ja vuosittain annettavissa maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa (kuluvana metsästysvuonna: maa- ja metsätalousministeriön asetus poikkeusluvan ja alueellisen kiintiön nojalla sallittavasta karhun metsästyksestä metsästysvuonna 2023-2024 (826/2023)). Vastaavasti poronhoitoalueen ulkopuolelle myönnettävällä henkilökohtaisella karhun metsästysluvalla tarkoitetaan lupaa, joka koskee metsästyslain 41 a §:n 3 momentissa tarkoitettua Suomen riistakeskuksen myöntämän poikkeusluvan nojalla tapahtuvaa niin sanottua kannanhoidollista karhunmetsästystä, josta säädetään myös edellä todetussa valtioneuvoston

asetuksessa (452/2013) ja vuosittain annettavassa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (kuluvana metsästysvuonna edellä mainittu asetus 826/2023).

Ehdotetun 2 §:n 4 kohdassa tarkoitetaan suden tai ilveksen metsästysluvalla lupaa, joka koskee metsästyslain 41 a §:n 3 momentissa tarkoitettua Suomen riistakeskuksen myöntämän poikkeuslupan nojalla tapahtuvaa niin sanottua kannanhoidollista suden tai ilveksen metsästystä. Myös tästä säädetään tarkemmin metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (452/2013) ja vuosittain annettavissa maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa (kuluvana metsästysvuonna: maa- ja metsätalousministeriön asetus poikkeusluvalla sallittavasta ilveksen metsästyksestä metsästysvuonna 2023-2024 (917/2023)).

Omakustannusarvoa alemmat julkisoikeudelliset suoritteet

Valtion maksuperustelain 6 §:n 3 momentin mukaan maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteiden omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä, jos siihen terveyden- ja sairaanhoitoon, muihin sosiaaliin tarkoituksiin, oikeudenhoitoon, ympäristönsuojeluun, koulutustoimintaan tai yleiseen kulttuuritoimintaan liittyvistä tai näihin verrattavista syistä on perusteltua syytä. Erityisestä syystä maksu voidaan määrätä tietyltä ryhmältä perittäväksi suoritteiden omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä.

Ehdotettavan asetuksen 3 §:ssä säädettäisiin niistä Metsähallituksen julkisoikeudellisista suoritteista, joista perittävä kiinteä maksu olisi omakustannusarvoa alempi. Tällaisia olisivat pykälän 1 momentin mukaan ensinnäkin alle 18-vuotiaalle myönnettävä henkilökohtainen pienriistolupa (nuorisometsästyslupa). Omakustannusarvoa alempi maksu perittäisiin myös seurueluvasta, joka koskisi Suomen riistakeskuksen poikkeusluvalla tapahtuvaa vahinkoa aiheuttavan tai turvallisuutta vaarantavan suurpedon metsästystä. Rapu- ja kalakantojen seuranta sekä riistakantojen tutkimusta ja seuranta varten voitaisiin kalastuslupa edelleen myöntää kirjanpitolupana ja metsästyslupa kirjanpito- tai tutkimuslupana, josta perittävä maksu olisi puolet vastaavan tavanomaisen luvan maksusta. Tällaisten lupien myöntäminen riippuisi Metsähallituksen harkinnasta ja lupien myöntämiseen tulisi olla tarpeellinen syy. Sama koskee erityyppisiä tutkimuksia Metsähallituksen hallinnoimilla vesialueilla. Kirjanpito- ja tutkimusluvilla saadaan kala- ja rapukantojen tilasta ja kehityksestä tarpeellista seuranta- ja kartoitustietoa, mikä on peruste omakustannusarvoa alempana maksuun.

Nuorisolupien omakustannusarvoa alemmalle maksulle on sosiaalinen peruste. Suoritteiden hinnoittelulla pyritään tutustuttamaan nuoret luontoon ja luonnossa liikkumiseen sekä ylläpitämään maamme perinteistä metsästyskulttuuria. Samalla nuoret oppisivat käyttämään Metsähallituksen alueita metsästykseseen. Nuorisoluvasta perittävää maksua ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi vuorokausiperusteiseksi (5 €/vrk) entisen hinnoittelun (10 €/1-7-vrk luvan kestosta riippumatta) sijasta. Vuorokausilupina käsiteltäessä nuorisometsästysluvut voidaan huomioida niin lupa-aluekohtaisen kiintiön suunnittelussa kuin lupamyynnissä nykyistä paremmin.

Metsästys ja kalastus valtion alueella pyritään mitoittamaan siten, että se olisi ekologisesti kestävä. Esimerkiksi metsästyksen mitoittamisen perustana ovat Luonnonvarakeskuksen kannanarvot, riistakolmiolaskennan tulokset, Ylä-Lapin riekkokannan linjalaskennat, metsästyskirjanpitoliedot, saalistilastot ja suositukset metsästyksuolleisuuden kestävästä mitoittamisesta.

Riistaeläinlajin rauhoittamisesta säädetään metsästyslain 37 §:ssä, ja tarkemmat säännökset, kuten eri lajien rauhoitusajat, ovat metsästysasetuksen 24 §:ssä. Luvat poiketa riistaeläinlajin rahoituksesta myöntää Suomen riistakeskus. Metsästyslain 41 §:n 5 momentin mukaan poikkeuslupien ja 41 a §:n 4 momentissa tarkoitettujen kiintiön nojalla pyydettyjen saaliin vuotuista

määrää voidaan rajoittaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Poikkeuslupa on mahdollista myöntää myös vahinkojen perusteella, jolloin se voidaan myöntää muulloinkin, kuin rauhoitusaikana niin sanottuna vahinkoperusteisena poikkeuslupana. Suomen riistakeskuksella on vahinkoperusteisen poikkeusluvan yhteydessä mahdollisuus myöntää myös poikkeuspyyntivälineitä, pyyntimenetelmiä ja metsästysaseen kuljettamista koskevista säädöksistä.

Nuorisolupia pienriistanmetsästykseseen on myönnetty viime vuosina n. 1000 -1100 kpl, mikä vastaa noin 4000 - 4500 lupavuorokautta ja kirjanpito- tai tutkimuslupia alle 100 kappaletta. Nuorisolupien omakustannusarvoa alemmasta maksusta aiheutuu laskennallisesti vuositasolla enintään 65 000-70 000 euron saamatta jääneet maksutulot. Kirjanpito- tai tutkimusluvista aiheutuu puolestaan vuositasolla enintään 5000 euron laskennallinen saamatta jäävä maksutulo. Poikkeusluvalla tapahtuvan vahinkoa aiheuttavan tai turvallisuutta vaarantavan suurpedon metsästyslupia myönnetään vuosittain enintään kymmeniä, joten omakustannusarvoa alemmasta maksusta aiheutuvat laskennalliset tulonmenetykset olisivat vähäiset.

Metsästyslain 47 §:n 2 momentin mukaan metsästysvuokria ja lupamaksuja valtion alueelle määrättäessä on pyrittävä siihen, että maksutulot riittävät valtion suorittamista riistanhoitotoimenpiteistä aiheutuviin menoihin. Metsästyslaki ei edellytä yksittäisten suoritteiden kustannusvastaavuutta, joten estettä omakustannusarvoa alemmille maksuille ei ole.

Maksuttomat julkisoikeudelliset suoritteet

Ehdotettavien maksuttomien suoritteiden maksuttomuus perustuu pääosin siihen, että kyseessä olevat suoritteet on säädetty laissa maksuttomaksi. Tältä osin asetus olisi luonteeltaan lähinnä informatiivinen. Ehdotetun 4 §:n 1 kohta perustuu kalastuslain 10 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan henkilöllä, jonka kotikuntalain 2 §:ssä tarkoitettu kotikunta on Enontekiö, Inari tai Utsjoki, on oikeus saada Metsähallitukselta korvauksetta lupa kalastukseen edellä mainituissa kunnissa sijaitsevilla valtiolle kuuluvilla vesialueilla. Tällaisia lupia myönnetään vuositasolla noin 3700 kappaletta, mutta valtion talousarvion momentilta 30.64.50 (Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät) myönnetään Metsähallitukselle määräraha, jolla suoritteen tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia katetaan. Momentin 1 kohdassa tarkoitettu maksuton lupa ei koske Teno-, Näätämö-, Tuuloma-, Paats-, Tornion- eikä Ounasjoen vesistöjen lohen eikä taimenen nousualueita. Näille alueille Metsähallitus myöntää luvat erikseen kalastuslain 10 §:n 2 momentin mukaisesti.

Ehdotetun 4 §:n 2 kohta perustuu kalastuslain 10 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan alle 18-vuotiaille kausilupa lohen tai taimenen nousualueille on maksuton.

Ehdotetun 4 §:n 3 kohta perustuu muun muassa metsästyslain 47 §:än. Tällaisia valvontaa, kalavedenhoitoa tai riistanhoitotöitä vastaan myönnettäviä lupia on vuodessa noin 500 kappaletta. Jos yksittäisestä maksuttomana myönnettävästä luvasta aiheutuisi laskennallisesti 60 euron saamatta jäänyt lupatulo, suoritteen maksuttomuudesta aiheutuisi yhteensä enintään 30 000 euron saamatta jäävät lupatulot. Menettely on kuitenkin valtiolle edullinen, koska lupaa vastaan tehty työ toteutettuna Metsähallituksen omana työnä aiheuttaisi valtiolle moninkertaiset kustannukset.

Oikeuskansleri on 22.11.2022 antanut ratkaisun maksuttomia sidosryhmälupia koskevaan kanteluun. Ratkaisussaan oikeuskansleri katsoi, että metsästyslakia ei voi tulkita niin, että se mahdollistaisi sellaisen maksuttoman sidosryhmäluvan myöntämisen, joka oikeuttaisi luvansaajan omatoimisen tutustumisen metsästämisellä valtion maalla. Asetuksen 4 §:n 4 kohdassa ehdotetaan edelleen säädettäväksi Metsähallituksen maksuttomasta sidosryhmäluvasta. Ehdotettu Metsähallituksen myöntämän metsästystä koskevan sidosryhmäluvan maksuttomuus

perustuu metsästyslain 47 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan valtion viranomaisen hallitsemallaan alueella järjestämään metsästykseseen osallistuvilta ei maksua peritä. Sidosryhmäluvan myöntämisedellytyksiä täsmennettäisiin siten, että sidosryhmälupa voidaan myöntää metsästyslain ja maksuasetuksen mukaisilla perusteilla henkilölle, joka osallistuu Metsähallituksen järjestämään metsästykseseen tai kalastukseen. Metsähallituksen järjestämäksi metsästyksiksi tai kalastukseksi katsottavan tapahtuman edellytys on, että Metsähallituksen osallistuminen järjestetyssä tapahtumassa on aktiivista, osallistavaa ja ohjaavaa. Sidosryhmälupia myönnettiin vuonna 2022 35 kappaletta, joten niiden taloudellinen merkitys on vähäinen. Sidosryhmäluvan maksuttomuudelle on lisäksi valtion maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu erityinen syy.

Puunotto-oikeus perustuu keisarillisen senaatin vuosina 1883, 1891, 1894, 1914 ja 1916 tekemiin päätöksiin Utsjoen kunnan lähinnä maatila- tai luontaistaloudesta elantonsa saavien asukkaiden oikeuteen saada rakennus- ja aitapuuta välttämättömimpään kotitarpeeseen. Otto-oikeus ei koske esimerkiksi loma-, kesä-, kalastus- tai metsästysmajaa varten tarvittavaa puutavaraa tai puutavaraa liiketoimintatarkoitukseen. Maksuton otto-oikeus on pysytetty edelleen voimassa vuonna 1977 tehdyllä päätöksellä. Maksuttomuuden peruste on valtion maksuperustelain 5 §:n 2 kohdassa tarkoitettu toimeentulon turvaavan etuuden antaminen. Viime vuosina tällaisia maksuttomia puunottotarpeita on ollut enintään 1 tapaus vuosittain.

Metsähallitus edistää ja huomioi lasten ja nuorten kalastusharrastusta mm. lupaehdoilla siten, että huoltajan lunastaessa voimassa olevan asetuksen 5 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua liiketaloudellisesti hinnoitellun vapakalastusluvan (vapakalastuslupa viehekalastukseen), voi alle 15-vuotias lapsi useimmilla erityiskalastuskohteilla kalastaa samalla luvalla huoltajansa saaliskiintiön. Kyseinen kohta esitetään säilytettäväksi edelleen. Lupamenettely on tältä osin ollut toimiva eikä tähän ole liittynyt valvonnallisia haasteita. Lisäksi liiketaloudellisessa hinnoittelussa vapakalastuksen kohdekohtaisissa maksuissa ja joustavissa lupatyypeissä (eri pituiset kalastusluvut) on nykyisellään huomioitu alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten kalastusta. Osalla kohteista alle 18-vuotiaille myönnettävät vapakalastusluvut ovat hinnaltaan puolet aikuisten vastaaviin lupiin verrattuna. Vastaava joustavuus ja monipuolisuus liiketaloudellisesti hinnoitelluissa vapakalastuksen suoritteissa nuorison kalastusharrastusta tukien esitetään säilytettäväksi. Vastaavaa menettelyä on käytössä suurella osalla kalastuksen yhteislupa-alueista, joissa Metsähallitus on mukana yhtenä sopimusosapuolena.

Huomioitavaa on myös se, että alle 15-vuotias voi joka tapauksessa edelleen kalastaa maksutta suurimmalla osalla Metsähallituksen hallinnoimista kalastuskohteista yleiskalastusoikeuden nojalla, koska kalastuslain 7 §:n 2 momentin mukaan jokaisella kalastonhoitomaksun suorittaneella sekä jokaisella alle 18-vuotiaalla ja 65 vuotta täyttäneellä on oikeus harjoittaa viehekalastusta.

Asetuksen 4 §:n 7 kohdassa ehdotetaan maksuttomana suoritteena pidettäväksi ennallaan lupa osallistua metsästyslain 41 §:n 2 momentissa tarkoitettuun Suomen riistakeskuksen poikkeusluvalla tapahtuvaan riistaeläimen tai rauhoittamattoman eläimen häiritsemiseen. Pääsääntöisesti häiritsemisluvat koskevat pihapiiriin tai tuotantoeläinten käytössä olevalle alueelle tulevia suurpetoja ja häirintä voi edellyttää toimenpiteitä myös valtion alueilla. Maksuttomuuden perusteena olisi yleisen turvallisuuden ylläpitäminen. Pääsääntöisesti vahinkoa tai vaaraa aiheuttavan suurpedon tappamista koskevan poikkeusluvan myöntäminen edellyttää, että suurpetoa on häiritty tai se on karkotettu alueelta. Myös voimassa olevassa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa Suomen riistakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten julkisten hallintotehtävien maksuista vuosina 2022-2023 (902/2021) metsästyslain 41 §:n 2 momentin nojalla annettu eläimen häiritsemistä koskeva päätös on säädetty maksuttomaksi suoritteeksi.

Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavat suoritteet

Ehdotetun asetuksen 5 §:ssä säädettäisiin Metsähallituksen maksullisista julkisiin hallintotehtäviin liittyvistä suoritteista, jotka hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein.

Metsähallituksesta annetun lain 5 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan metsäpuiden siementen hankintaan ja varmuusvarastointiin liittyvät tehtävät ovat Metsähallituksen julkisia hallintotehtäviä. Metsähallitukselle on hyvinä siemenvuosina osoitettu valtion talousarviossa määräraha, jonka turvin metsäpuiden siementä kerätään. Keräämisen tarkoituksena on varmistaa Pohjois-Suomen olosuhteisiin soveltuvan metsän uudistamismateriaalin saatavuus. Pykälän 1 kohdassa tarkoitettu Pohjois-Suomen metsäpuiden varmuusvarastosiemenen myynti rinnastuu muiden toimijoiden kaupalliseen metsäpuiden siemenkauppaan.

Pykälän 1 momentin 2 ja 4 kohdassa säädettäisiin metsästys- ja kalastusoikeuden vuokraaminen liiketaloudellisesti hinnoiteltavaksi suoritteeksi. Näitten oikeuksien vuokraamisesta solmitaan vuokrasopimus, joka asiallisesti vastaa maanvuokralain (258/1966) mukaista vuokrasopimusta. Oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain (973/2002) 3 ja 8 §:n mukaan tällaisten maanvuokrasopimusten vuokran suuruus päätetään liiketaloudellisin perustein.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin liiketaloudellisin perustein määrättävä maksu perittäväksi metsäkauriin metsästyslupasta. Metsähallituksen lupatyypinä olisi edelleen pienriistan lupa-alueille kohdistettu metsäkauriin metsästyslupa. Luvan tarkoituksena on turvata kauriskannan kehitys ja kannan tarkoituksenmukainen hoito valtion mailla. Kauriskanta on vasta vakiintumassa Suomessa ja sen levittäytyminen pääasiassa Pohjois- ja Itä-Suomessa sijaitseville valtionmaille on edelleen alkuvaiheessa. Kyseisillä alueilla luonnonolosuhteista johtuen kauriskanta on pitkälti riippuvainen siihen kohdistuvasta hoitotyöstä. Kaurisluvulla metsästystä voidaan ohjata niin, että hoitotyöhön osallistuvat ovat ensisijaisia luvansaajia, mikä puolestaan motivoi jatkamaan kannan hoitoa.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin liiketaloudellisin perustein määrättävä maksu perittäväksi vapakalastusluvasta viehekalastukseen. Metsähallituksella on noin 60 säännöksessä tarkoitettua vapakalastuspaikkaa eri puolella Suomea. Kohteet vaihtelevat istuta ja ongi -tyyppisistä kohteista luonnontilaisiin tai luonnontilaisten kaltaisiin lohi- ja taimenkoskiin. Näitä kohteita hoidetaan yksilöllisesti normaalia talousvesistöä voimakkaammin muun muassa tuki-istutuksin ja elinympäristökunnostuksin ja kohteiden hoito saattaa sisältää ongintakokoisten kalojen istutuksia. Liiketaloudellinen hinnoittelu mahdollistaa kohdekohtaiset maksut ja joustavat lupatyypit, jotka ovat joissain tapauksissa tuntiperusteisia ja joilla voidaan huomioida ja edistää lasten ja nuorten kalastusta. Alueellisia maantieteellisesti laajempia vapalupa-alueita Metsähallituksella on vuonna 2023 käytössä yhteensä viisi kappaletta.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäisiin kilpailukalastusluvista ja muuta järjestettyä kalastustilaisuutta koskevasta luvasta perittäväksi liiketaloudellisin perustein määrättävä maksu. Kalastuskilpailut ovat laatunsa ja laajuutensa puolesta niin vaihtelevia, että niitä koskevien lupamaksujen perusteiden määrittäminen omakustannusarvoisina ei ole tarkoituksenmukaista. Liiketaloudellinen hinnoittelu mahdollistaa sen, että Metsähallitus perii tällaisista luvista tapauskohtaisesti päätettävän maksun. Kalastuslain 7 §:n mukaisesti onginta-, pilkintä- ja viehekalastuskilpailuja varten on oltava kalastusoikeuden haltijan lupa ja lupavaatimus koskee myös valtion vesialueita. ELY-keskuksen myöntämä lupa kalastusopastointiin kalastuslain 18 §:n mukaisesti rajaa kalastusmatkailutilaisuuksien järjestämisen enintään kuuteen kalastajaan kerrallaan. Liiketaloudellinen hinnoittelu mahdollistaa Metsähallituksen myöntää lupa hallinnoimilleen vesialueille myös yli kuuden hengen kalastusmatkailutilaisuuksien järjestämiseen.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädetään kalastusluvista, jotka perustuvat Metsähallituksen kalastusoikeuteen yhteisalueen osakkaana tai Metsähallituksen toisten kalastusoikeuden

haltijoiden kanssa tekemään sopimukseen. Kalastuslain 12 §:n 1 momentin mukaan yhteisen vesialueen osakas voi ilman muiden osakkaiden suostumusta antaa toiselle luvan kalastaa osakkaalle itselleen kuuluvan kalastusoikeuden nojalla. Käytännössä tämä tapahtuu niin, että Metsähallitus luovuttaa sille osakaskunnan jäsenenä kuuluvan kalastusoikeuden kalastajalle. Luvan myöntämisestä on ilmoitettava järjestäytyneelle osakaskunnalle, jos lupa on kestoaltaan pidempi kuin vuosi tai jos lupa kohdistuu kalastuslain 4 §:n 22 kohdassa tarkoitettujen rajajokisopimusten kalastussääntöjen soveltamisalueille tai rajajokien sivuvesistöihin. Koska osuuden suuruus ja tähän liittyen kalastusoikeuden laajuus vaihtelee tapauskohtaisesti, ei lupamaksun määrääminen omakustannusarvoisena ole käytännössä mahdollista.

Metsähallituksen vesialueet tai yleiset vesialueet sisävesillä voivat olla osana laajempia kalastuksen yhteislupa-alueita, joihin myydään erillisiä kalastuslupia Metsähallituksen ja muiden kalastusoikeuden haltijoiden tekemien sopimusten mukaisesti. Yhteislupiin voidaan sisällyttää myös Metsähallituksen hallinnoimien yleisten vesialueiden kalastusta. Koska yhteislupa-alueiden laajuus ja kalastuksellinen sisältö (vapa- ja pyydyskalastus) vaihtelevat laajasti, on lupien hinnoittelu tarkoituksenmukaista säätää liiketaloudellisesti. Pyrkiminen laajoihin lupa-alueisiin ja yhteislupiin toteuttaa palveluperiaatetta.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa säädettäisiin liiketaloudellisin perustein määrättävä maksu perittäväksi sellaisesta kalastus- tai metsästyslupasta, jota ei ole erikseen asetuksessa mainittu. Säännös mahdollistaisi sen, että Metsähallitus voisi erityistilanteessa myöntää suoritejaotteluun sisällyttömän luvan ja periä siitä myös maksun.

Metsähallituksesta annetun lain 5 §:n mukaan Metsähallituksen julkisia hallintotehtäviä ovat muun muassa luonto- ja retkeilypalveluiden tuottaminen. Nämä palvelut tuotetaan pääsääntöisesti valtion budjettivaroin, mutta niiden rahoittamiseen käytetään myös näiden palveluiden tuottamisesta kertyvät vähäiset tulot ja maksut. Varaustuvat on tarkoitettu retkeilyä ja luontoon tutustumista edistäväksi palveluvarustukseksi, jonka käytöstä peritään asiakkaalta käyttömaksu. Varaustuvasta retkeilijä voi varata itselleen yöpymispaikan etukäteen toisin kuin maksuttomasta autiotuvasta. Kansalaiselta peritty varaustuvan yöpymismaksu on noin 15 euroa. Vuokratuvista ja -kodista useimmat sijaitsevat erämaa-alueilla tai kansallispuistoissa, mutta niitä sijaitsee myös metsätalouskäytössä olevalla alueella. Varaustupien tavoin ne palvelevat jokamiesretkeilyä ja alueisiin tutustumista. Varustetasoltaan ne ovat vaatimattomia. Vuokraaja varaa koko tuvan käyttöönsä. Vuokra-aika vaihtelee yleensä päivästä muutamiin päiviin. Vuokratuvan käytöstä kansalaiselta perittävä maksu on varustelutasosta riippuen tällä hetkellä noin 40–50 euroa vuorokaudessa. Asetuksen 4 §:n 9 kohdassa tarkoitettujen suoritteiden tuottamisesta aiheutuvat kustannukset ovat perittyä maksua suuremmat, mutta valtion talousarvion momentilta 30.64.50 (Metsähallituksen erät julkiset hallintotehtävät) myönnetään Metsähallitukselle määräraha, jolla suoritteiden tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia katetaan. Kun otetaan huomioon valtion talousarvion kautta suoritteen tuottamiseen osoitettu rahoitus, kansalaiselta perittävää maksua on kokonaisuutena arvioiden pidettävä liiketaloudellisin perustein määrättävänä.

Pykälän 1 momentin 10 kohdassa säädettäisiin maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ja rakennelmien vuokraus ja muu käyttöoikeuden luovutus sekä palveluvarustuksen käyttö yrittötoiminnassa tehtäväksi liiketaloudellisin perustein. Tapahtumilta, joista järjestäjä kerää osallistumis- tai pääsymaksua tai on muuten luokiteltavissa toiminnaksi, jonka pääasiallinen tarkoitus ei ole järjestää maksutonta toimintaa, peritään maksuasetuksen mukainen osallistujamäärään perustuva, päiväkohtainen käyttökorvausmaksu palveluvarustuksen käytöstä. Käyttöoikeussopimuksia tehdään muun muassa retkeilyalueilla toimivien matkailuyrittäjien kanssa. Käyttöoikeuslupia ovat maanomistajana annetut luvat, kuten veneenpito- ja leiriytymisluvat, sekä luvat muun muassa kokoontumislaissa tarkoitettuihin tilaisuuksiin. Pykälän

11 kohdan mukaan Metsähallituksen hallinnassa olevien asuin- ja liikehuoneistojen vuokraus ja yleensäkin tilojen käyttö ulkopuolisiin tarkoituksiin hinnoiteltaisiin liiketaloudellisin perustein.

Pykälän 1 momentin 12 ja 14 kohdan mukaan tavanomaisen opastuksen, neuvonnan ja tiedotuksen ylittävät opastuspalvelut ja tuotteet sekä erilaiset julkaisut, lehdet, tallenteet ja vastaavat hinnoiteltaisiin liiketaloudellisten periaatteiden mukaan. Retkeilyyn edistämiseen liittyvä tavanomainen opastus, neuvonta ja tiedotus ovat kuitenkin Metsähallituksen luontopalvelut - tulosalueen tavanomaiseen toimintaan kuuluvaa, eikä se ole maksullista toimintaa, jolloin myöskään maksuasetusta ei siihen sovelleta.

Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin luettavat asiantuntija- ja suunnittelupalvelut käsittävät sekä ydintoimintaan että sitä tukeviin tehtäviin liittyvää osaamisen myyntiä. Maa- ja metsätalousministeriön toimialalla tällaiset palvelut liittyvät lähinnä erätalouteen. Maksullisena toimeksiantona toimitettavat asiantuntija- ja suunnittelupalvelut hinnoitellaan keskimääräisen työn tunti- tai päivähinnan mukaisesti lisättynä toimeksiannosta aiheutuneiden erilliskulujen osuudella. Tätä koskeva säännös sisältyisi pykälän 1 momentin 13 kohtaan.

Asiantuntijapalveluihin luetaan myös Metsähallituksen metsästystä ja kalastusta koskeva valvonta, joka perustuu Metsähallituksen ja toisten toimijoiden (esim. kalatalousalueet, riistanhoitoyhdistykset) tekemään sopimukseen. Metsähallitus tekee vuosittain sesonkiaikoina kalastusta ja metsästystä koskevaa tehostettua valvontaa alueillaan. Valvonta kohdistuu etenkin kesään ja syksyyn. Valvontaa varten Metsähallitus palkkaa ja kouluttaa erikseen määräaikaisia valvojia. Kausivalvonnalle on ilmaantunut kysyntää myös Metsähallituksen alueisiin rajautuvien yksityisomistuksessa olevien maa- ja vesialueiden osalta. Metsähallituksen koulutettu valvontahenkilöstö hoitaa korvausta vastaan ja sopimuksen mukaan myös yksityisalueiden metsästyksen ja kalastuksen valvontaa. Metsähallituksen alueiden ulkopuolinen valvonta on kuitenkin tarkoituksenmukaista kohdentaa nimenomaan valtion alueisiin rajautuvien alueiden valvontaan. Yksityisomistuksessa olevien alueiden valvontaa hoidetaan vain siinä laajuudessa kuin se on Metsähallituksen omien alueiden valvonnan kannalta tarkoituksenmukaista. Metsähallituksen tarjoamalla valvonnalla ei ole tarkoitus kilpailla mahdollisen yksityispuolelle ilmaantuvan valvontatarjonnan kanssa. Pykälän 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua valvontaa eivät hoitaisi Metsähallituksen erävalvonnasta annetussa laissa (1157/2005) tarkoitettut erätarkastajat, koska heidän mainittuun lakiin perustuvat toimivaltuutensa on rajattu pääsääntöisesti Metsähallituksen hallinnassa oleviin valtion alueisiin.

Metsähallitus voi välittää jakelukanaviensa kautta myös muiden toimijoiden lupatuotteita. Tällaisia ovat muun muassa kalastuksen yhteisluvut, joissa Metsähallitus on mukana yhtenä osakkaana ja kalastusoikeuden haltijana. Ehdotetun pykälän 1 momentin 17 kohdan mukaan muiden kuin Metsähallituksen myöntämien lupien välityspalkkiot määritettäisiin liiketaloudellisin periaattein.

Kalastuslain 8 §:n 3 momentin mukaan, jos kaupallisen kalastuksen tarve sitä edellyttää, voi Metsähallitus vuokrata kaupalliselle kalastajalle Suomen talousvyöhykkeellä tai yleisellä vesialueella meressä olevan lohen tai taimenen pyyntipaikan. Pykälän 1 momentin 18 kohdan mukaan tällainen vuokraaminen hinnoiteltaisiin liiketaloudellisin perustein. Hinnoittelussa huomioitaisiin vuokraoikeuden laajuus eli pyyntipaikkojen määrä.

Pykälän 1 momentin 19 kohta koskee kalastuslain 9 §:ssä tarkoitettujen valtion yksityisten kalastusten vuokraamista. Mainittu kalastuslain säännös koskee niin sanottua lohiregaleoikeutta. Kalastuslain 9 §:n mukaan valtion yksityisten kalastusten käytössä on ensi sijassa otettava huomioon lain 88 §:n 1 momentissa tarkoitettuun ryhmään I kuuluvien kaupallisten kalastajien edut. Vuokraaminen hinnoiteltaisiin maksuperustelain systematiikan mukaisesti liiketaloudellisin perustein. Hinnoittelussa huomioitaisiin vuokraoikeuden laajuus eli pyyntipaikkojen määrä.

Pykälän 1 momentin 20 kohdan mukaan ulkopuolisen tahon tilauksesta toteutettavien tietoaaineistojen luovutuksesta perittäisiin liiketaloudellisesti hinnoiteltu maksu. Luovuttamisella tarkoitettaisiin pyynnöstä tai tilauksesta tapahtuvaa tietoaaineistojen irrottamista ja luovuttamista. Pääsääntöisesti Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hallinnoimat tietoaaineistot ovat paikkatietoaaineistoja. Tällaisista luovutuksista peritään yleensä irrottamismaksu, jonka suuruus vastaa vähintään tarvittavasta aineiston irrottamistyöstä- ja luovutus päätöksestä aiheutuneita kustannuksia. Metsähallituksella ei toistaiseksi ole omia avoimia tiedon lataus- tai rajapintapalveluja.

Edellä 1 momentin 20 kohdassa tarkoitetun maksun periminen ei ole kaikissa tilanteissa tarkoituksenmukaista. Tietoaaineistojen luovutuksesta ei perittäisi maksua, jos tietoaaineistojen luovutus liittyy viranomais- tai sen luonteiseen kansalliseen tai kansainväliseen yhteistyöhön tai velvoitteisiin, ei-kaupalliseen tutkimukseen tai opetustarkoituksiin taikka Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toimeksiantoihin tai sen yhteistyöhankkeisiin.

Muut maksulliset suoritteet

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) (jäljempänä julkisuuslaki) 34 § sisältää aikaisempaa tarkemmat säännökset maksun määräytymisessä noudatettavista periaatteista perittäessä maksuja kopion antamisesta julkisuuslakiin perustuvan yleisen tiedonsaantioikeuden nojalla. Lähtökohtana maksun määräämisessä on kustannusvastaavuuden periaate. Maksua ei kuitenkaan peritä esimerkiksi silloin, kun asiakirjasta annetaan tietoja suullisesti, asiakirja annetaan viranomaisen luona luettavaksi ja jäljennettäväksi tai kun sähköisesti tallennettu asiakirja lähetetään tiedon pyytäjälle sähköpostitse. Maksua ei peritä myöskään silloin, kun pyydetyn asiakirjan antaminen kuuluu viranomaisen neuvonta-, kuulemis- tai tiedotusvelvollisuuden piiriin. Asiakirjan antamisesta viranomaisen luona luettavaksi voidaan periä maksu asiakirjan esille hakemisesta, jos asiakirja ei ole yksilöitävissä ja löydettävissä viranomaisen käytössä olevan asiakirjaluokittelun eikä asiakirjan tunnisteiden avulla taikka sähköisesti ylläpidetyistä rekisteristä sen hakutoimintojen avulla.

Julkisuuslain 34 §:ssä tarkoitettujen suoritteiden maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelain periaatteiden mukaisesti ministeriön maksuasetuksella. Asetuksen 6 § sisältää valtiovarainministeriön 26.9.2005 antaman ohjeen (VM 17/01/2005) mukainen säännöksen, jonka mukaan julkisuuslain 34 §:ssä tarkoitetuista suoritteista (tiedon esille hakeminen sekä kopioiden ja tulosteiden antaminen) päättäisi Metsähallitus.

Asetuksen 8 §:n 1 momentti sisältää säännökset metsästystä tai kalastusta koskevan luvan muuttamisesta perittävistä maksuista. Maksettuna olevaan metsästystä tai kalastusta koskevaan lupaan voitaisiin tehdä muutoksia vain erityisistä syistä, jotka määrittellään Metsähallituksen lupia koskevissa hankinta- ja peruutusehdoissa.

Asetuksen 8 §:n 2 momentti sisältää säännökset varaustuvan, vuokratuvan ja muun varattavan tai vuokrattavan taukopaikan varauksen tai vuokrauksen muuttamisen tai peruuttamisen kuluista. Peruuttamista tai muutosta koskevan maksun suuruus määräytyisi kulloinkin voimassa olevaan Metsähallituksen Luontopalvelujen varausehtoihin.

Maksujen perintä ja ulosotto

Metsähallituksesta annetun lain 24 §:n 1 momentin mukaan Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin liittyvien suoritteiden maksujen määräämisestä, viivästyskorosta, maksujen perinnästä ja toimivallasta maksuista päätettäessä säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992). Liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden perintä ja korkoseuraamus ovat valtion maksuperustelain 11 §:n 2 momentin mukaan yksityisoikeudellisia toimia ja niistä voidaan periä viivästyskorkoa.

Metsähallituksen julkisoikeudellisten suoritteiden maksut eli asetuksen 2, 3 ja 6 §:ssä tarkoitetut maksut ovat sellaisia julkisia maksuja, joita verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettu laki (706/2007) koskee, joten ne voidaan ulosottaa ilman ulosottoperustetta.

Asetusehdotuksen taloudelliset vaikutukset

Alla olevissa kustannusvastaavuustaulukoissa on esitetty maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvista Metsähallituksen maksullisista suoritteista kertyneet tulot vuodelta 2022 sekä alustavat arviot vuosille 2024-2025.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvät suoritteet (1000e)	Toteuma 2022	Alustava arvio 2024	Alustava arvio 2025
Julkisoikeudelliset suoritteet	4 038	4 490	4 090
metsästysluvat	3 740	4 100	3 700
Kalastusluvat	298	390	390
Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	2 699	3 055	3 095
metsästysalueiden vuokraus	775	670	700
kalastusalueiden vuokraus	122	150	160
kalastusluvat	1 191	1 685	1 685
siemenmyynti ja analyysit	555	550	550
majoitustoiminta ja muu tilojen vuokraus	13		
muut liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	44		
Yhteensä	737 6	545 7	185 7

Lupatulojen kertymään vaikuttaa merkittävästi riistakantojen ja erityisesti metsäkanalintukantojen kehitys. Viime vuodet ovat vahvojen kanalintukantojen vuosia, mikä on mahdollistanut runsaat lupakiintiöt ja pidemmät metsästysajat. Riistakantojen luontainen vaihtelu asettaa haasteita hinnoittelulle, mutta asetuksen valmistelussa on pyritty varautumaan myös mahdollisesti heikentyviin kanalintukantoihin. Vuonna 2024 lupatulot voisivat maksukorotuksista johtuen vielä kasvaa vaikkakin lupakiintiötä jouduttaisiin vähentämään. Mikäli kantojen kasvu vuonna 2025 jatkaa edelleen taantumista pystyttäisiin nykyisellä hintatasolla säilyttämään vuoden 2022 tulotaso, mikä on välttämätöntä huomioiden yleinen kustannustason nousu.

Pohjois-Suomen hirvikanta on pienentynyt ja esim. Lapin hirvikanta on arvion mukaan alimmillaan koko 2000-luvulla. Pienentynyt hirvikanta vaikuttaa Metsähallituksen metsästysvuokratuloihin, koska vuokra-alueelta, jolle ei myönnetä pyyntilupaa, ei peritä vuokraa. Hirvikannan arvioidaan pysyvän Pohjois-Suomessa pienenä vuosina 2023 ja 2024. Liiketaloudellisesti hinnoiteltujen metsästys- ja kalastusalueiden vuokrien odotetaan pidemmän ajan kuluessa kasvavan indeksitarkistusten myötä.

Vuonna 2022 metsästyksen kustannusvastaavuus oli ylijäämäinen ja kalastuksen alijäämäinen. Kalastuksen osalta käytettävissä oli vielä erillistä virtavesien kunnostukseen osoitettua talousarviomäärärahaa, mikä osaltaan hieman alensi kalastuksen lupatuloihin kohdistuvia kustannuksia. Metsästyksen ylijäämällä on varauduttu Eräluvut.fi -myyntijärjestelmän uudistukseen, jonka käyttöönotto tapahtuu 2024-2025.

Maa- ja metsätalousministeriön toimiala 1000e	Julkisoikeudellisesti hinnoitellut suoritteet Toteuma		Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet Toteuma		
	Metsästys 2022	Kalastus 2022	Metsästys 2022	Kalastus 2022	Pohjois-Suomen siemenhuolto 2022
TUOTOT					
Maksullisen toiminnan myyntituotot	3 740	298		1 191	555
Maksullisen toiminnan muut tuotot			775	304	
Tuotot yhteensä	3 740	298	775	1 495	555
KOKONAISKUSTANNUKSET					
Erilliskustannukset					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	30		7	7	9
Henkilöstökustannukset	1 397	212	377	591	25
Vuokrat	33	2	7	17	
Palvelujen ostot	345	42	55	549	135
Muut erilliskustannukset	553	39	81	228	62
Erilliskustannukset yhteensä	2 357	294	527	1 391	231
Osuus yhteiskustannuksista					
Tukitoimintojen kustannukset	681	103	183	288	9
Poistot	22	1	3	6	
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	703	104	186	294	9
Kokonaiskustannukset yhteensä	3 060	398	712	1 685	240
KUSTANNUSVASTAAVUUS					
(tuotot - kulut)	680	- 100	63	- 191	315
Kustannusvastaavuus (%)	122%	75%	109%	89%	231%

Vuonna 2024 ja 2025 merkittävin muutos kustannusrakenteessa liittyy uuden myyntijärjestelmän poistoihin. Laskelmissa oletettu, että uusi järjestelmä otetaan käyttöön arviolta 06/2024, jolloin täysimääräiset poistot tulisivat vuonna 2025. Henkilöstökustannukset sisältävät uuden TES-ratkaisun mukaiset palkankorotukset. Vuonna 2023 käynnistyneen kalastuksen kehittämisohjelman myötä pyritään löytämään uusia ratkaisuja kalastuksen kustannusvastaavuuden parantamiseksi, mutta sen vaikutuksia ei ole voitu ennakoida asetuksen valmistelussa.

	Julkisoikeudellisesti hinnoitellut suoritteet	
	Alustava arvio	
Maa- ja metsätalousministeriön toimiala 1000e	Metsästys 2024	Kalastus 2024
TUOTOT		
Maksullisen toiminnan myyntituotot	4 100	390
Maksullisen toiminnan muut tuotot		
Tuotot yhteensä	4 100	390
KOKONAISKUSTANNUKSET		
Erilliskustannukset		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	20	
Henkilöstökustannukset	1 500	245
Vuokrat	50	
Palvelujen ostot	265	20
Muut erilliskustannukset	445	40
Erilliskustannukset yhteensä	2 280	305
Osuus yhteiskustannuksista		
Tukitoimintojen kustannukset	615	95
Poistot	265	20
Korot	30	3
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	910	118
Kokonaiskustannukset yhteensä	3 190	423
KUSTANNUSVASTAAVUUS		
(tuotot - kulut)	910	- 33
Kustannusvastaavuus (%)	129%	92%

Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet		
Alustava arvio		
Metsästys 2024	Kalastus 2024	Pohjois-Suomen siemenhuolto 2024
	1 685	550
670	150	
670	1 835	550
415	625	30
10	25	
45	490	300
80	220	30
550	1360	360
175	270	3
50	120	
5	15	
225	390	3
775	1 750	363
- 105	85	187
86%	105%	152%

Asetuksen valmistelu

Asetus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Asetuksesta on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Metsähallitukselta, Suomen riistakeskukselta, Kalatalouden Keskusliitolta, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry:ltä, Suomen Sisävesiammattikalastajat ry:ltä, Suomen Metsästäjäliitto ry:ltä ja Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestöltä (SVK).

Lausunnon antoivat valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Metsähallitus, Suomen riistakeskus, Kalatalouden Keskusliitto, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry ja Suomen Metsästäjäliitto ry.

Valtiovarainministeriö puolsi asetuksen antamista esitetyssä muodossa.

Ympäristöministeriöllä, Metsähallituksella ja Suomen riistakeskuksella ei ollut erityistä lausuttavaa asetusluonnoksesta.

Kalatalouden Keskusliitto toteaa lausunnossaan, että asetusluonnoksessa ei ole haittahylkeiden poistoon sopivaa lupatyyppejä. Asetusluonnoksen 2 §:n 9 kohdassa tarkoitettu lupa ei Kalatalouden Keskusliiton näkemyksen mukaan sovellu esimerkiksi kaupallisen kalastuksen pyydysten läheisyydessä tapahtuvaan haittahylkeiden metsästyksen. Kalatalouden Keskusliiton mukaan metsästyslupa tulisi olla esimerkiksi kalastuslupa sidottu ja sen voimassaolon tulisi jatkua koko hylkeenmetsästysajan. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että se tunnistaa hylkeiden kaupalliselle kalastukselle aiheuttamat vahingot ja ongelmat. Metsähallituksella ei ole yhdistettyjä metsästys- ja kalastuslupia. Hylje on vaikeasti metsästettävä riistalaji. Hyljettä metsästyessä pyritään ampumaan jäällä tai maissa olevaa hyljettä päähän, jotta saalis on saatavissa metsästäjän haltuun. Esitetty yhdistetty kalastus- ja hylkeenmetsästyslupa tarkoittaisi käytännössä kannustinta avovesikauden aikaiseen hylkeen metsästyksen, jossa todennäköisyys ammutun hylkeen haltuun saamiseen on pieni. Tällaista metsästystä voidaan pitää metsästyseettisesti kyseenalaisena, minkä vuoksi maa- ja metsätalousministeriö ei esitä asetuksen tarkistamista esitetyllä tavalla.

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry toteaa, että kaupallisen kalastuksen pyydyshintoihin (julkisoikeudelliset suoritteet) ei esitetä korotuksia. Toimi on ensisijaisesti omiaan lisäämään kotimaisen kalan tarjontaa, mikä puolestaan lisää kulutusta. Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry:n mukaan saman periaatteen tulisi koskea myös Metsähallituksen liiketaloudellisiin perustein hinnoiteltavia suoritteita, 5 pykälän kohdat 18 ja 19 (lohen ja taimenen pyyntipaikat). Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että asetusehdotuksessa on edelleen tarkoitus pysyttää lohen ja taimenen pyyntipaikan vuokraaminen talousvyöhykkeellä, yleisillä vesialueilla sekä kylän rajan sisäpuolella (lohiregalepaikka) liiketaloudellisiin perustein hinnoiteltavana suoritteena, mikä tarkoittaa sitä, että vuokran määrän päättää Metsähallitus.

Suomen Metsästäjäliitto katsoo, että asetusluonnoksen 2 §:n 6 kohdassa tarkoitettu hirvenmetsästyksen henkilökohtaisen alueluvan kausimaksu ulkopaikkakuntalaisilta (55 €) on tarpeettoman korkea. Suomen Metsästäjäliiton mukaan kategoriaan kuuluvat lähes poikkeuksetta ne maanomistajat, jotka joko sukulaissuhteiden, perinnön tai muun syyn takia kuuluvat alueella toimivaan metsästysseuraan. Hirvilupien aluehakemukseen liitetään yhtenä kokonaisuutena kaikki ne henkilöt, jotka kuuluvat ko. alueen hakijoihin ja hakemus käsitellään Metsähallituksen toimesta yhtenä kokonaisuutena. Käsittelemysmaksun korotus ei Suomen Metsästäjäliiton näkemyksen mukaan vastaa Metsähallituksen toimesta tehtyä työn määrää. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että yleisen kustannustason nousun vuoksi kiinteähintaisten omakustannusarvon mukaisten julkisoikeudellisia suoritteiden maksuja on lähtökohtaisesti tarkoitus korottaa 13-33 %. Ainoastaan saamelaisten kulttuurin harjoittamiseen

liittyviin lupamaksuihin ja kaupallisen kalastuksen pyydyshintoihin ei esitetä korotuksia. Tällä pyritään turvaamaan saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan sekä edistämään kaupallista kalastusta ja siten lisäämään kotimaisen kalan kulutusta. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että hirvenmetsästyksen henkilökohtaisen alueluvan kausimaksua on perusteltua korottaa esityksen mukaisesti 45 €:sta 55 €:on.

Asetusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa asian rutiiniluonteisuuden vuoksi.

Asetuksen voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2024. Asetus olisi voimassa vuoden 2025 loppuun.